بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق

ژمارەی دەرچوون: 2

مێژووی دەرچوون: 2018/1/30

پشت بە حوکمی بڕگەی (1) لە ماددەی (56)ی یاسای ژمارە (1)ی ساڵی 1992ی هەموارکراو و، لەسەر داوای ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، و لەسەر ئەو یاساکارییەش کە پەرلەمان لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (5)ی ڕۆژی 2018/1/30 ئەنجامیداوە و، بەپێی ئەو دەسەڵاتەش کە لە بڕگەی (سێیەم)ی (ماددەی یەکەم) لە یاسای ژمارە (2)ی ساڵی 2017 بەدەسەڵاتی سەرۆکایەتی پەرلەمان دراوە، بڕیاری دەرکردنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای ژمارە (1)ی ساڵی 2018

یاسای بەخشین و چاندنی ئەندامەکانی لەشی مرۆڤ لە کوردستان ـ عێراق

بەشی یەکەم

پێناسەکان

ماددەی (1):

لە پیادە کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە مەبەسەت لەو ووشە و دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانیان بەرامبەریانە:

یەکەم: وەزارەت: وەزارەتی تەندروستی حکومەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

دووەم: وەزیر: وەزیری تەندروستی حکومەتی هەرێمی کوردستان ـ عێراق.

سێیەم: ئەندام: هەر ئەندامێك لە ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ یان بەشێکی کە ژینەوەر و گرنگ بێت بۆ ڕزگار کردنی نەخۆش لە مردن و نەخۆشی قورس.

چوارەم: گواستنەوەی ئەندام: ئەنجامدانی نەشتەرگەری کە لە ڕێگەیەوە کەسی وەرگر یەکێك لە ئەندامەکان یان شانەکان لە کەسی بەخشەرەوە چ زیندوو بێت، یان مردوو وەردەگرێت.

پێنجەم: شانەی مرۆیی: بەشێك لە هەر ئەندامێکی مرۆیی کەوا لە مرۆڤێکی زیندوو یان مردوو وەردەگیرێت بێجگەلە خوێن.

شەشەم: وەرگر: ئەو کەسەی کە پێویستیەکی زۆری بە چاندنی ئەندامێکی مرۆیی یان شانەیەك لە جەستەیدا دەبێت.

حەوتەم: بەخشەر: کەسی شیاو لە رووی یاساییەوە (كامل الاهلية) کە دەستبەرداری ئەندامێك لە ئەندامەکانی لەشی دەبێت بۆ کەسێکی تر بەبێ بەرامبەر چ زیندوو بێت، یان لە دوای مردنی جگەلە چاندنی موخی ئێسك.

هەشتەم: وەسیەت نامە: رفتارکردن بە ئەندامێك یان زیاتری ئەندامەکانی جەستە لە ڕێگای بەخشین لە دوای مردن و، ئامانج لێی بریتییە لە بەخاوەن کردن بەبێ بەرامبەر.

نۆیەم: وەسیەت کار: ئەو کەسەی کە لە کاتی ژیانیدا بە پێی یاسا وەسیەتی کردووە بە بەخشینی ئەندامێك یان زیاتری ئەندامەکانی لە دوای مردنی.

دەیەم: مردن: ڕاوەستانی هەمیشەیی دڵ و هەناسەدان یان لە کار کەوتنی وەزیفەکانی مێشك بە لە کار کەوتنێکی تەواوی نەگەڕاوە مردنی مێشك.

یازدەم: دامەزراوە: هەر دەمەزراوەیەکی تەندروستی ڕێگا پێدارو (المرخص بها) بۆ ئەنجامدانی نەشتەرگەریەکانی چاندنی ئەندامە مرۆییەکان چ ئەهلی بێت و چ حکومی بێت.

دوازدەم: لیژنە: لیژنەی باڵای گواستنەوە و چاندنی ئەندامە مرۆییەکان لە کوردستان ـ عێراق.

بەشی دووەم

حوکمی گشتیی

ماددەی (2):

نابێ نەشتەرگەری چاندنی ئەندامەکانیان، یان بەشەکانی، یان شانەکان بە گواستنەوەی هەر ئەندامێك یان بەشێکی ئەندام، یان شانەیەك لە جەستەی مرۆڤێکی زیندوو یان لە لاشەی مرۆڤێکی مردوو بە مەبەستی چاندنی لە جەستەی مرۆڤێکی تر ئەنجام بدرێت، تەنها بە گوێرەی حوکمەکانی ئەم یاسایە و پەیڕەو و ڕێنماییەکانیەوە نەبێت.

ماددەی (3):

یەکەم: ناکرێت هەر ئەندامێکی، یان بەشێك لە ئەندامێك، یان شانەیەك لە جەستەی مرۆڤێکی زیندوو بگوازرێتەوە بە مەبەستی چاندنی لە جەستەی مرۆڤێکی دیکە، تەنها لە حاڵەتی زەرورەت نەبێت، کە پێویست بکات بۆ پارێزگاری کردن لە ژیانی کەسی وەرگر، یان چارەسەرکردنی لە نەخۆشیەکی کوشندە، بەو مەرجەی گواستنەوەکە تاکە ئامراز بێت بۆ بەرەنگاربوونەوەی ئەم زەرورەتە و، گواستنەوەش نەبێتە هۆی ئەوەی کەسی بەخشەر تووشی مەترسیەکی گەورە بێت لەسەر ژیانی، یان لەسەر تەندروستی.

دووەم: چاندنی ڕژێنەکانی زاوزێی و بەشەکانی و شانەکانی و خانەکانی قەدەغە دەکرێت.

ماددەی (4):

نابێت گواستنەوەی هەر ئەندامێك یان بەشێك لە ئەندام یان شانەیەك لە جەستەی مرۆڤێکی زیندوو بۆ چاندنی لە جەستەی مرۆڤێکی دیکە ئەنجام بدرێ تەنها بە بەخشین نەبێت.

ماددەی (5):

یەکەم: پێویستە بەخشینەکە لە ویستێکی ئازاد و جێگیرکراو بە نووسراوێکی فەرمی سەرچاوەی گرتبێت ئەویش بەشێوەیەك کە پەیڕەو و ڕێنماییەکانی ئەم یاسایە دیاری دەکەن.

دووەم: جگە لە نەشتەرگەری چاندنی مۆخی ئێسك بەخشین لە کەسانی نالێهاتەو کەم لێهاتە (عديم الاهلية وناقصها) قبول ناکرێت هەتا ئەگەر دایك و باوکیشی، یان ئەوەی لە ڕووی یاساییەوە نوێنەرایەتی دەکات ڕەزامەندی لەسەر بدەن.

سێیەم: دەکرێت گواستنەوە و چاندنی خانەی دایك (خانەی ڕەگیی) لە منداڵ و لە کەسانی نالێهاتە و کەم لێهاتە (عديم الاهلية و ناقصها) بۆ دایك و باوك یان منداڵەکان یان لە نێوان خوشك و برایەکان ئەنجام بدرێ بە مەرجێك ڕەزامەندی نووسراوی لە هەردوو دایك و باوکی منداڵەکە بدرێت ئەگەر هەردووکیان لە ژیاندا مابن، یان یەکێکیان لە حالەتی مردنی ئەوی دیکە، یان لەو کەسەی باوانە، یان ویسایەتی لەسەری هەیە لە جێگرەوە یان نوێنەری یاسایی کەسی نالێهاتە یان کەم لێهاتە.

ماددەی (6):

بەخشەر، یان ئەو کەسەی یاسا پێویستی بە ڕەزامەندیدانی کردووە لەسەر بەخشین، بۆی هەیە هەتا پێش دەستکردن بە ئەنجامدانی نەشتەرگەری گواستنەوەکە لە بەخشینەکە پاشگەزبێتەوە.

ماددەی (7):

یەکەم: مامەڵەکردن بە هەر ئەندامێك لە ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ، یان بەشێکی، یان یەکێك لە شانەکانی لەشی لەسەر شێوەی فرۆشتن، یان کڕین، یان بە بەرامبەر کە سرووشتەکەی هەر شتێك بێت، قەدەغە دەکرێت.

دووەم: نابێت چاندنی ئەندام یان بەشێکی یان یەکێك لەشانەکانی ببێتە هۆی ئەوەی کەسی بەخشەر، یان هەر یەکێك لەمیراتگرەکانی هیچ سوودێکی ماددی یان عەینی لەکەسی وەرگر، یان کەسوکاری بەهۆی گواستنەوە بێت، یان بەبۆنەی بەدەست بهێنێت.

سێیەم: نابێت پزیشکی تایبەتمەند دەست بکات بە ئەنجامدانی نەشتەرگەری گواستنەوە و چاندن بەر لە تەواوکردنی ڕێکارە یاسایی و کارگێڕییەکان.

ماددەی (8):

نابێت دەست بکرێت بە نەشتەگەری گواستنەوە بە مەبەستی چاندن تەنها پاش پێزانینی هەردوو کەسی بەخشەرو وەرگر نەبێت، ئەگەر بەئاگابێت (مدركاً) لە ڕێگەی لیژنەی سێیانەی دەقکراو لە مادده (14)ی ئەم یاسایەدا، بە سروشتی هەردوو نەشتەرگەری گواستنەوە و چاندن و مەترسییە ئەگەرەکانی هەردووکیان لە مەودای نزیك، یان دوور و وەرگرتنی ڕەزامەندی کەسی بەخشەر و وەرگر، یان ڕەزامەندی جێگرەوە یان نوێنەری یاسایی، ئەگەر لە کەسانی نالێهاتە، یان کەملێهاتە، یان وەسیەتکراو بێت، ئەگەر مردوو بێت بەنیسبەت خانەکانی دایك ـ بەپێی ئەوەی بڕگەی (سێیەم)ی ماددەی (5) دەقی لەسەر کردووە و، لیژنەکە کۆنووسێك بەمە ئامادە دەکات و

بەخشەر و وەرگر واژووی دەکەن، ئەگەر بیٚ ئاگا نەبیٚت یان لە لایەن جیٚگرەوەی، یان نویٚنەرە یاساییەکەی.

ماددەی (9):

یەکەم: دەکریٚت بۆ زەرورەتیٚکی پیٚویست بۆ پاریٚزگاری کردن لە ژیانی مرۆڤیٚکی زیندوو یان چارەسەرکردنی لە نەخۆشیەکی کوشندە، یان تەواوکردنی کەم بوونیٚکی ژینەوەری لە جەستەیدا ئەندامیٚك یان بەشیٚك لە ئەندام، یان شانەیەکی جەستەی مرۆڤیٚکی مردووی تیٚدا بچیٚندریٚت، ئەگەر مردووەکە بەر لە مردنی وەسیەتی ئەم کارەی کردبیٚ، بە وەسیەتنامەیەکی بەلٚگەدار یان جیٚگیرکراو لەسەر هەر پەڕیٚکی فەرمی یان دانی پیٚدا نابیٚ بەپیٚی ئەو ڕیٚکارانەی کە پەیڕەو و ڕیٚنماییە دەرکراوەکان بە گویٚرەی ئەم یاسایە دیاری دەکات.

دووەم: دەکریٚ گواستنەوە بکریٚت لە ئەندامانی جەستەی تازە مردوو (المتوفى حديثاً) بە مەبەستی چارەسەرکردن یان بە مەبەستی زانستی بە مەرجی بەدەستهیٚنانی ڕەزامەندی نزیکترین کەسەکانی تا پلە چوار، لە هەموو حالٚەتەکان دەبیٚ ڕەزامەندیەکە بە نووسراو بیٚ و بە پیٚی ئەو مەرجانەی خوارەوە:

أ- نابیٚ کەسی مردوو لە ژیانی خۆی وەسیەتی کردبیٚ کە لە دوای مردنی هیچ ئەندامیٚکی جەستەی خۆی ببەخشیٚ ئەمەش دەبیٚ بە پیٚی نووسراویٚك کە دوو کەسی شیاو لەڕووی یاساییەوە شاهیدیان لەسەر دابیٚ.

ب - لیٚکۆلٚینەوە بکریٚ بۆ مردنەکەی، بەشیٚوەیەکی یەکلایی کەرەوە بە پیٚی لیژنەیەکی پیٚکهاتوو بۆ ئەو مەبەستە.

سیٚیەم: نابیٚ ڕیشەکیٚش کردن لەجەستەی مردوو ئەنجام بدریٚ مەگەر بە مۆلٚەتی دادوەری لیٚکۆلٚینەوەی تایبەتمەندەوە بیٚ ئەگەر مردنەکە بابەت بیٚ بۆ لیٚکۆلٚینەوەی تاوانکاری.

چوارەم: وەسیەتکار بە یەکیٚك لە ئەندامەکانی، بۆی هەیە لە وەسیەت نامەکەی پاشگەز بیٚتەوە.

بەشی سیٚیەم

پرۆگرامی بەخشینی ئەندامە مرۆییەکان و چاندنیان

ماددەی (10):

یەکەم: لیژنەیەکی بالاٚ بەسەرۆکایەتی وەزیر بەناوی لیژنەی بالاٚی بەخشین و چاندنی ئەندامە مرۆییەکان پیٚك دەهیٚندریٚ سەر بەوەزارەتی تەندروستی دەبیٚ.

دووەم: لیژنەکە بەڕیٚوەبردن و ڕیٚکخستنی نەشتەرگەریەکانی چاندنی ئەندامەکان و بەشەکانی و شانەکان و دیاری کردنی ئەو دامەزراوانەی مۆلٚەت دەدریٚن بە چاندن و هەروەها سەرپەرشتی و چاودیٚری کردن لەسەریان بە پیٚی حوکمەکانی ئەم یاسایە و پەیڕەو ڕیٚنماییەکان لە ئەستۆ دەگریٚت.

ماددەی (11):

لیژنە لیستێك بە ناوی بەخشەرەكان، و چەند لیستێك بە ناوی ئەو نەخۆشانەی پێویستیان بە چاندن هەیە لە جەستەی مرۆڤێكی مردوو بە گوێرەی پێشەنگی تۆماركردن لەو تۆمارەی بۆ ئەو مەبەستە ئامادەیان دەكات و ناكرێ ئەم پێشەنگییە هەموار بكرێت، مەگەر نەخۆشەكە پێداویستییەكی زەروور و بە پەلەی هەبێت بۆ نەشتەرگەری چاندن بە پێی ڕێسا پزیشكییەكان و ئەو ڕێكارانەی لیژنەی باڵا دیاریان دەكات و ئەم لیستانە لەسەر چاندن لە نێوان زیندووەكان دا پیادە ناكرێت و، لە هیچ حاڵەتێك لە حاڵەتەكان دا نابێ لەو ڕێزبەندییە لابدرێت كە لە لیستە ئاماژە پێكراوەكان دا هاتووە بە هۆی نەبوونی توانای نەخۆش لەسەر پێدانی تێچوونەكانی نەشتەرگەری چاندن.

ماددەی (12):

دەكرێت حكومەتی هەرێمی كوردستان تێچووی نەشتەرگەرییەكانی چاندنی ئەندامەكان بەبێ بەرامبەر لە دامەزراوە پزیشكییە حكومەییەكان لە ئەستۆ بگرێت، بە پێی ئەو ڕێكارسازیانەی لەلایەن وەزیری تەندروستییەوە بڕیاریان پێ دەردەچێت.

ماددەی (13):

بە بڕیاری وەزیری تەندروستی و پاڵپشت بە ڕەزامەندی لیژنە مۆڵەت دەدرێت بە دامەزراوە، بۆ ئەنجامدانی نەشتەرگەرییەكانی چاندنی ئەندامەكان و بەشەكانی و شانەكان، مۆڵەتەكەش بۆ ماوەی (1) یەك ساڵ دەبێت، تیایدا دامەزراوەكە دەكەوێتە بەر چاودێری و سەرپەرشتی بەردەوام لە بارەی ئەو نەشتەرگەرییانەی چاندنی ئەندامەكان و بەشەكانیان و شانەكان ئەنجام دەدرێن و، ئاستی پابەندبوون بە ستاندەرەكانی باشیی كە لەم بوارەدا بڕیار دراون، لەگەڵ ئەو شەفافیەتەی پێویستە ڕێكخستنی نەشتەرگەرییەكانی بەخشین و چاندن هەیانبێت و، ئەگەر سەلمێندرا كەوا پابەندی هەیە بە مەرج و ستاندەرە ئاماژە پێكراوەكان ئەوە نوێ كردنەوەی مۆڵەتەكە هەر (3) سێ ساڵ جارێك دەبێت.

بەشی چوارەم
ڕێكارەكانی چاندنی ئەندامە مرۆییەكان

ماددەی (14):

یەكەم: بە بڕیاری لیژنەی باڵای چاندنی ئەندامە مرۆییەكان لیژنەیەكی پزیشكی لە هەر دامەزراوێكی پزیشكی مۆڵەتدراو بە چاندن پێكدەهێندرێت، ئەویش لە پزیشكە پسپۆڕەكان، تەنها ئەم لیژنەیە تایبەتمەند دەبێت بە ڕەزامەندیدان لەسەر ئەنجامدانی نەشتەرگەرییەكانی چاندنی ئەندامە مرۆییەكان بەپێی ئەو حوكمانەی لەم یاسا و ئەو پێڕەوو ڕێنماییانەی ئەم یاسایە جێبەجێ دەكەن، دەقیان لەسەر كراوە.

دووەم: لیژنەیەکی لاوەکی لە هەریەك لە بەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی تەندروستی لە پارێزگاکانی هەرێم بە مەبەستی جێبەجێ کردنی ڕێکارە زانستی و یاساییەکانی بەخشین و چاندنی ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ.

ماددەی (15):

نابێت هیچ ئەندامێك یان بەشێکی ئەندام یان شانەیەك لە جەستەی مردووێك بگوازرێتەوە تەنها پاش سەلماندنی مردنەکە بە سەلماندێکی دڵنیاییدەر نەبێت، کە لە دواییدا ئەستەم بێت بگەڕێتەوە بۆ ژیان، و سەلماندنی ئەمەش بەپێی بڕیارێك دەبێت بە کۆدەنگی بیروبۆچوونی لیژنەیەکی سێیانی لە پزیشکانی پسپۆڕ لە نەخۆشییەکانی یان نەشتەرگەریی مۆخ و دەمارەکان، نەخۆشییەکانی یان نەشتەرگەریی دڵ و دەمارە خوێناوییەکان، و سڕکردن یان چاودێری چڕ دەربچێت، ئەویش پاش ئەوەی لیژنەکە هەڵدەستێت بەئەنجامدانی پشکنینی ئیکلینیکی و جەختکردنەوەی پێویست بۆ دڵنیابوون لە سەلماندنی مردنەکە، بەپێی ئەو ستاندەرە پزیشکییانەی لیژنەی باڵا دیاریان دەکات و بڕیارێکی لە لایەن وەزیری تەندروستییەوە پێ دەردەچێت، لیژنەکەش لە پێناو بەجێگەیاندنی ئەرکەکانی بۆی هەیە پشت ببەستێت بەوەی بەباشی بزانێت لە پزیشکانی پسپۆڕ و، نابێت ئەندامانی ئەم لیژنە پشکنینە پەیوەندی ڕاستەوخۆیان هەبێت بە نەشتەرگەری چاندنی ئەندامەکان یان شانەکان

ماددەی (16):

یەکەم: لە هەر دامەزراوەیەك لە دامەزراوەکانی مۆڵەتدراو بە چاندنی ئەندامە مرۆییەکان تیمی پزیشکی بەرپرس لە چاندن پێك دەهێنرێت وپێڕەوی جێبەجێ کردنی یاسا و ڕێساکانی ئەو تیمە و مەرجەکانی پێویست لە ئەندام و دەسەڵاتەکانی دیاری دەکات و سەرۆکی ئەم لیژنەیەش بەرپرس دەبێت لە بەڕێوەبردنی پرۆگرامی چاندن لە دامەزراوەکە و هەڵسەنگاندنی کاری تیمەکە بە باش گەیاندنی خزمەتگوزاری پزیشکی و کۆمەڵایەتی بۆ نەخۆش و بەخشەرەکان و نوێنەرایەتی کردنی پرۆگرامەکە لەبەردەم لیژنەی باڵا و لیژنەی پارێزگاکان و سەرجەم لایەنە پزیشکی و کارگێڕییە پەیوەندیدارەکان.

دووەم: بە بڕیاری لیژنەی باڵای بەخشین و چاندنی ئەندامە مرۆییەکان، تیمی لێهاتووی پزیشکی لە پارێزگاکانی کوردستان کە نەشتەرگەریەکانی چاندنی ئەندامەکانی تێدا ئەنجام دەدرێت پێك دەهێنرێت بە ئامانجی وەرگرتنی ئەندامەکان لەوانەی کۆچی دواییان کردووە بە مەبەستی چاندن.

بەشی پێنجەم
سزاکان

ماددەی (17):

یەکەم: هەر کەسێك ئەندامێکی مرۆیی یان بەشێکی بەمەبەستی چاندن بە پێچەوانەی حوکمێـك لـە حوکمەکانی ماددەکانی (3، 4، 5 و 9)ی ئەم یاسایە بگوازێتەوە ئـەوا سـزا دەدرێـت بـە زیندانیەك لە (7) ساڵ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك کـە لـە (10) دە ملیـۆن دینـار کـەمتر نەبێت و لە (20) بیست ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

دووەم: ئەگەر ئەم کارەی لە بڕگەی پێشوو ئاماژەی پێکراوە ببێتە هۆی مردنی کەسی بەخشەر ئەوا سزایەکە دەبێتە زیندانیکردنێك بۆ ماوەیەك زیاتر نەبێت لە (10) دە ساڵ و پێبژاردەیەك لە (30) سی ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (50) پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

ماددەی (18):

یەکەم: لەگەڵ پێشێل نەکردنی ئەو سزایانەی لە ماددە (18)ی ئـەم یاسـایەدا دەقنوسـکراون، هـەر کەسێك نەشتەرگەرییێك لە نەشتەرگەرییەکانی گواستنەوە یان چاندن لە دامەزراوەیەك جگە لەو دامەزراوە پزیشکییانەی مۆڵەتدراون ئەنجام بدات لەگەل پێزانینی بەم کارە، ئـەوا سـزا دەدرێت بە زیندانیکردن بۆ ماوەیەك لە (10) دە ساڵ زیاتر نەبێت و پێبژاردەیەك لـە (50) پەنجا ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (100) سـەد ملیـۆن دینـار زیـاتر نـەبێت، و ئەگـەر کارەکەی بووە هۆی مردنی کەسی بەخشەر یان وەرگر ئەوا بە زیندانیکردن بە ماوەیەك کە لە (15) پازدە ساڵ کەمتر نەبێت و پێبژاردنێك کـە لـە (50) پـەنجا ملیـۆن دینـار کـەمتر نەبێت و لە (100) سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، سزا دەدرێت.

دووەم: بەڕێوەبـەری دامـەزراوە پزیشـکییەکە لـەو جێگانـەی مۆڵـەتیان نـەدراوەو تیایـدا هـەر نەشتەرگەرییێك لە نەشتەرگەرییەکانی گواستنەوەی ئەندامـە مرۆییـەکان یـان بەشـێکی یـان شانەیەکی مرۆیی ئەنجام بدرێت، ئەوا بە هەمان سزای دەقکراو لـە بڕگـەی پێشـوودا سـزا دەدرێت.

ماددەی (19):

یەکەم: هەر کەسێك بە مەبەستی چاندن لە ڕێگـەی فێـڵ لێکـردن یـان زۆرەکـی هەڵسـا بـە لـێ کردنەوەی (استئصال) و گواستنەوەی هەر ئەندامێك یـان بەشـێك لـە ئەنـدامی مرۆڤێکـی زیندوو، ئەوا سزا دەدرێت بە زیندانیی کاتی بۆ ماوەیەك لە (10) دە ساڵ کـەمتر نـەبێت و بە پێبژاردنێك لە (30) سی ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (50) پەنجا ملیۆن دینار زیـاتر نەبێت.

دووەم: ئەگەر ئەم کارەی لە بڕگەی پێشوو ئاماژەیان پێکراوە ببێتە هۆی مردنی ئەو کەسەی لێی دەگوازرێتەوە ئەوا سزایەکە دەبێتە زیندانی کردن بۆ ماوەیەك کە لە (15) پازدە ساڵ کەمتر نەبێت و پێبژاردنێك لە (50) پەنجا ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (100) سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت.

ماددەی (20):

هەر کەسێك سەرپێچی هەر حوکمێك لە حوکمەکانی ماددەی (7)ی ئەم یاسایە بکات، ئەوا سزا دەدرێت بە زیندانیکردن بۆ ماوەیەك لە (5) پێنج ساڵ کەمتر نەبێت و بە پێبژاردنێك لە (50) پەنجا ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (100) سەد ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، ئەمە سەرباری دەسبەسەرداگرتنی مایە یان سوودی ماددی یان عەینی وەرگیراو لە تاوانەکە، یان حوکم دان بە بەهاکەی لەکاتی دەست بەسەر دانەگرتنی و، هەر کەسێك هەڵسا بە گواستنەوە یان چاندنی شانەیەك بە پێچەوانەی حوکمی ماددەی (7)ی ئەم یاسایە ئەوا سزای زیندانیکردنەکە لە (5) پێنج ساڵ زیاتر نابێت.

ماددەی (21):

هەر کەسێك هەڵبستێت بە گواستنەوەی هەر ئەندامێك یان بەشێکی ئەندام یان شانەیەك لە جەستەی مرۆڤێك بەبێ ئەوەی مردنی بە سەلماندنێکی دڵنیاییدەر سەلمێندرابێت وەك ئەوەی لە ماددە (15)ی ئەم یاسایەدا دەقی لەسەر کراوەو، ببێتە هۆی مردنی کەسەکە لەگەڵ پێزانینی بەم کارە، ئەوا سزای کوشتنی ئەنقەست و لەگەڵ سوربونی پێشوەختە بەسەردا جێبەجێ دەکرێت و، لەگەڵ پێبژاردنێك کە لە (30) سی ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (50) پەنجا ملیۆن دینار زیاتر نەبێت و، سزاکەی دەبێتە زیندانیکردنی کاتی بۆ ماوەیەك کە لە (7) حەوت ساڵ زیاتر نەبێت و پێبژاردنێك کە لە (10) دە ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە (20) بیست ملیۆن دینار زیاتر نەبێت بۆ هەر کەسێك بەشداری کردبێت لە دەرکردنی بڕیاری دڵنیایی بوون لە مردن بەبێ ئەنجامدانی ئەو پشکنینانەی لە ماددە (15)ی ئەم یاسایەدا دەقیان لەسەر کراوە.

ماددەی (22):

نێوانگیریی لەو تاوانانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەرکراوە بەهەمان سزای بڕیاردراو بۆ تاوانەکە سزا دەدرێت، لەگەڵ ئەمەشدا نێوانگیر لە سزاکە دەبوردرێت ئەگەر هەواڵی تاوانەکەی دایە دەسەڵاتەکان بەر لە هاتنە دی بنەماکانی تاوانەکە و ئەمەش بووە هۆی بەشداری کردن لە گرتنی تاوانبارااندا.

ماددەی (23):

دادگا بۆی هەیە سەرباری ئەو سزایانەی بۆ ئەو تاوانانەی لەم یاسایەدا دەقیان لەسەر کراوە بڕیار دراون، حوکم بکات بە سەرجەم یان هەندێك لەم ڕێوشوێنانەی خوارەوە بەگوێرەی حاڵەتەکان:

یەکەم: بێبەشکردن لە پیادەکردنی پیشە بۆ ماوەیەك لە (5) پێنج ساڵ زیاتر نەبێت.

دووەم: داخستنی دامەزراوەی پزیشکی مۆڵەت نەدراو بە ئەنجامدانی نەشتەرگەرییەکانی چاندنی ئەندامەکان کە تیایدا تاوانەکە ئەنجام دراوە، بۆ ماوەیەك لە (2) دوو مانگ کەمتر نەبێت و لە (1) یەك ساڵ زیاتر نەبێت، و ئەگەر شوێنەکە لە دامەزراوە پزیشکییەکان نەبێت ئەوا حوکم دەدرێت بە داخستنی هەتاهەتایی.

بەشی شەشەم

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی (24):

قەدەغەیە بە شێوەیەکی بنبڕ کە بانگەشە کردن بۆ کەسی بەخشەر و کەسی پێبەخشراو ووەرگر بەسیفەتی کەسێتی لەسەرجەم دەزگاکانی راگەیاندندا.

ماددەی (25):

وەزیری تەندروستی پێڕەوی تایبەت بە رێکخستنی نەشتەرگەریەکانی گواستنەوەی ئەندامەکان لە کەسانی بەخشەری بیانی دەردەکات.

ماددەی (26):

یەکەم: وەزیر بۆی هەیە رەزامەندی بدات لەسەر دامەزراندنی بانکی ئەندام و شانە مرۆییەکان لە هەر نەخۆشخانەیەك یان بنکەیەکی پزیشکی بۆ کۆکردنەوە و پاراستن و دابین کردنی شانەکانی چاندنی گلێنە و شانەکانی دیکە بۆ مەبەستەکانی چاندن، بەو مەرجەی لەو دامەزراوە گشت توانا هونەرییە پێویستیەکان هەبێت.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە رێنمایی بۆ دیاریکردنی رێگاکانی کۆکردنەوە و پاراستنی ئەندامەکانیان یان شانەکان لەو دامەزراوانەی لە (بەندی یەکەم)ی ئەو ماددەیە دەقیان لەسەر کراوە دەربکات.

ماددەی (27):

دامەزراوەی تەندروستی پابەند دەبێت بە ئەنجامدانی پشکنینە کلینکی و تاقیگەییەکانی پێویست لەسەر کەسی بەخشەر، یان وەسیتەکار بەر لە مردنی لەسەر ئەو ئەندام یان شانانەی دەویسترێت ببەخشرێت یان وەسیەتیان پێ بکرێ لەدوای ریشەکێش کردنیان لە جەستەکەی بۆ مسۆگەر کردنی سەلامەتیان و خالی بونیان لە نەخۆشییە گوێزراوەکان.

ماددەی (28):

ئەگەر ئاڵوگۆر لەگەڵ بانکە جیهانییە تایبەتمەندەکان لە ئەندامە مرۆییەکاندا ئەنجام درا ئەوا پێویستە گشت رێکارە یاساییە وتەندروستییە پەیڕەوکراوەکان لەو جۆرە حاڵەتانە بگرترێتە بەر بۆ سەلماندنی سەلامەتی ئەندامە مرۆییەکە لە نەخۆشییە گوێزراوەکان.

ماددەی (29):

کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت.

ماددەی (30):

یەکەم: پێویستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربکات.

دووەم: پێویستە لەسەر وەزیر لە ڕێگای لیژنە ڕێنمایی تایبەت بە کارو بەرپرسیاریەتی و هیکەلیەتی پرۆگرامی بەخشین و چاندنی ئەندامەکان دەربکات.

ماددەی (31):

ئەم یاسایە لە ڕێکەوتی بڵاوبونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچواندن

لەپێناو ڕێکخستنی بەخشین لە کۆمەڵگەدا و بەرجەستە کردنی بەهاکانی مرۆڤایەتی و قوربانیدان و بەخشندەیی و میهرەبانی و پێشکەش کردنی خزمەتگوزاری و یارمەتیدانی کەسانی دیکە و دەربازکردنی ژیانیان، ئەو یاسایە دەرچوێندرا.

بێگەرد دلشاد شکرالله
سکرتێری پەرلەمانی
کوردستان - عیراق

جعفر إبراهیم ئێمینکی
جێگری سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عیراق

یوسف محمد صادق
سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عیراق